

Bestuur en Directie WIL
Postbus 2708
3430 GC NIEUWEGEIN

Datum: 14 januari 2025

Betreft:

Zienswijze Kaderbrief Werk en Inkomen Lekstroom 2026, 1^e begrotingswijziging WIL 2025 alsmede Meerjarenbeleidsplan 2026-2028

Geacht bestuur en directie,

De Cliëntenraad Werk en Inkomen Lekstroom (CRWIL) heeft met belangstelling kennis genomen van de Kaderbrief Werk en Inkomen Lekstroom 2026, de 1e begrotingswijziging WIL 2025 en het Meerjarenbeleidsplan 2026-2028. Gezien de onderlinge samenhang van deze documenten, hebben wij ervoor gekozen onze zienswijze in een gecombineerd document te presenteren. Hieronder treft u onze opmerkingen, vragen en aanbevelingen aan.

Cijfermatige onderbouwing

Wij waarderen de heldere cijfermatige onderbouwing van zowel de bijstelling van de begroting 2025 als het meerjarenbeleidsplan 2026-2028. Hierbij spreekt de CRWIL haar erkentelijkheid uit voor de transparantie in de gepresenteerde cijfers, zowel met als zonder de voorgenomen ontwikkelagenda.

Financiën

Gezien de financiële uitdagingen waarmee gemeenten de komende jaren worden geconfronteerd en de mogelijke gevolgen hiervan voor WIL, hecht de CRWIL er veel waarde aan om inzicht te krijgen in de verhouding tussen de middelen die WIL ontvangt en nodig heeft enerzijds, en de middelen die het Rijk aan de (individuele) gemeenten verstrekt anderzijds. Dit inzicht stelt de CRWIL in staat om beter mee te denken en te waarborgen dat WIL over voldoende middelen beschikt om haar taken adequaat te kunnen uitvoeren.

De CRWIL constateert dat het werkveld Werk en Inkomen wordt gekenmerkt door een hoge mate van dynamiek. Jaarlijks zijn er verschillende begrotings-wijzigingen en investerings-vraagstukken, terwijl WIL geen eigen vermogen of reserves heeft om hier zelfstandig op in te spelen. De CRWIL pleit daarom voor een structurele verandering, zodat WIL niet telkens afhankelijk is van ad-hoc financieringsverzoeken, maar beter voorbereid is op toekomstige uitdagingen.

Klantgroei

De Cliëntenraad WIL (CRWIL) constateert dat in de begroting wordt uitgegaan van een jaarlijkse, vrijwel statische, cumulatieve stijging van 2% in het totale aantal WIL-klienten. Dit is gebaseerd op de prognose van het CPB bij gelijkblijvende omstandigheden en inzet. Tegelijkertijd voorziet WIL een daling van 10% in het klantvolume ten opzichte van eind 2023 (*pagina 26, MJB*), dankzij een intensieve samenwerking tussen de gemeenten en WIL.

De CRWIL is positief over deze prognose, omdat een daling van het klantvolume noodzakelijk is en meer mensen aan het werk gaan. Deze verwachting wordt bovendien als realistisch beschouwd.

- In het programma *Werk* wordt gesteld dat een deel van de inwoners nog niet naar vermogen werkt of participeert. Er wordt verwacht dat meer cliënten via parttime werk kunnen deelnemen aan het arbeidsproces. Uit onderzoek blijkt bovendien dat participatie via parttime werk de doorgroei naar volledige participatie kan versnellen. De CRWIL merkt op dat juist op het gebied van parttime werk aanzienlijke vooruitgang mogelijk is.
- Het is zorgwekkend dat in de Lekstroomgemeenten meer inwoners volledig afhankelijk zijn van een uitkering dan gemiddeld landelijk. Hier is duidelijk ruimte voor verbetering en uitstroomgroei.
- Volgens bijlage 2 (*Speciale Ontwikkelagenda, pagina 44, punt 9*) is het aantal inwoners in de regio Lekstroom dat volledig afhankelijk is van een uitkering hoger dan het landelijke gemiddelde en wat het Rijk begroot. Dit bevestigt de noodzaak tot verbetering en groei in uitstroom.
- Onder Wajong-klienten is een groep aanwezig, met name jongere cliënten, die kansrijk is om betaald werk te vinden. Dit biedt perspectief om uitstroom verder te bevorderen.

De CRWIL ondersteunt een stevige aanpak gericht op werk en uitstroom. Dit vraagt een andere aanpak dan de afgelopen jaren en 100% commitment vanuit zowel WIL als de gemeenten. WIL heeft reeds commitment getoond. De CRWIL verwacht van de gemeenten hetzelfde en pleit voor een duidelijke vertaling hiervan in de lokale werkplannen. De CRWIL zal WIL en de gemeenten, met name de lokale werkteams, hier de komende jaren nauwlettend op volgen. Daarnaast zou de CRWIL graag ieder kwartaal rapportages ontvangen over de uitstroom- en plaatsingscijfers, zowel regionaal als per gemeente, om effectief te kunnen monitoren en meedenken.

Het tij keren

De CRWIL ziet in de recent gepresenteerde HODW-agenda (*Herijking Opdracht, Dienstverlening en Werk*) en SILW-agenda (*Sociale Infrastructuur Innovatieagenda Lekstroom Werk*) belangrijke aanknopingspunten om de huidige tendens te keren. Er is een urgentiebesef zichtbaar op het gebied van werk, waar tevens de grootste besparingen gerealiseerd kunnen worden. Minder klienten betekent lagere uitvoeringskosten en een positief effect op het welzijn van klienten.

Uit onderzoek van de Erasmus Universiteit (2017) blijkt dat uitstroom naar werk leidt tot significante verbeteringen in mentale en fysieke gezondheid, zelfwaardering, controlebeleving en geluk.

Hoewel de CRWIL positief is over de stukken die er liggen, blijft zij kritisch, met name omdat de gemeenten onderling nog niet volledig op één lijn lijken te zitten en werk niet overal als topprioriteit wordt gezien.

Is de WIL klaar voor deze toekomst?

Tot slot vraagt de CRWIL zich af in hoeverre het personeelsbestand van WIL in de toekomst mee kan en mag groeien om de dienstverleningsstandaarden

te handhaven, mocht het aantal klanten blijven stijgen zoals voorspeld. Hierbij spelen niet alleen personeelscapaciteit, maar ook huisvesting en andere randvoorwaarden een rol.

Aanbevelingen voor beleidsaanpassingen

De CRWIL adviseert om onderstaande punten met prioriteit op te pakken en versneld door te voeren:

1. Eenduidige aansturing van lokale werkteams

Onder verantwoordelijkheid van WIL dient de aansturing van werkteams uniform en helder te worden ingericht.

2. Nieuwe scan van arbeidspotentieel

Voer een hernieuwde analyse uit van het arbeidspotentieel van bestaande klanten, met speciale aandacht voor kansen op het gebied van parttime werk.

3. Stimulering richting betaald werk

Verhoog de participatie door klanten te stimuleren om stappen te zetten richting betaald werk. Hierbij kan worden verwezen naar het onderzoek van de Erasmus Univesiteit (2017) De CRWIL wijzigt haar eerdere standpunt dat onwillige klanten niet gekort zouden mogen worden, mits maatwerk en de leefwereld van de klant centraal blijven staan.

4. Gerichte aanpak voor jongeren

Jongeren vormen een specifieke doelgroep die extra aandacht behoeft. De stijging van het aantal jongeren dat inkomensondersteuning aanvraagt, is zorgwekkend. Het betreft vaak schoolverlaters zonder diploma, wat hun kansen op de arbeidsmarkt verkleint.

5. Versnelde integratie van WerkwIJS

6. De voorgestelde tijdslijn tot 2029 is te lang. Er moet snel een keuze worden gemaakt voor een nieuwe, grotere locatie, bijvoorbeeld Laagraven. Aanvullend kan een sublocatie in IJsselstein worden overwogen.

7. Harmonisatie van minimaregelingen

De CRWIL pleit voor versnelling van de harmonisatie van minimaregelingen, waarbij één vastgesteld percentage voor de armoedegrens wordt ingevoerd. Dit moet uiterlijk in 2025 gerealiseerd zijn.

Slotconclusie

De CRWIL spreekt haar waardering uit voor de inspanningen van WIL en haar medewerkers bij het opstellen van de kadernota, de begrotingswijzigingen en het Meerjarenbeleidsplan 2026-2028. De CRWIL dankt het bestuur en de directie voor de open dialoog en is verheugd over het positieve resultaat van het recente klanttevredenheidsonderzoek.

De CRWIL hoopt dat de in deze reactie voorgestelde aanbevelingen bijdragen aan een efficiëntere dienstverlening, kostenbesparing en betere ondersteuning van inwoners in de Lekstroom. Met vertrouwen kijkt de CRWIL uit naar de verdere samenwerking en de toekomst.

Wij zien uw reactie met interesse en betrokkenheid tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Namens de CR-WIL, Lennard de Kok secretaris CR WIL

